

Особливості сучасного стану розвитку науково-технологічної революції проявляються, зокрема, в змінах структури міжнародної торгівлі. За останні 20 років питома вага товарів, що втілюють у собі високі технології, збільшилась у міжнародній торгівлі вдвоє, середні технології – майже в 1,5 раза за одночасного скорочення первинних продуктів і товарів із низькою технологією. Усе це сприяє піднесенню загального рівня світового технологічного розвитку, розширює можливості для використання технологічних ресурсів менш розвинутих в економічному відношенні країнами. Широка міжнародна кооперація в галузі науки й техніки, обмін технологіями, патентами та ліцензіями формують постійно діючу міжнародну науково-технологічну систему.

Особливості розвитку науково-технічної революції на сучасному етапі визначають глобалізаційні процеси світового господарства. Науково-технічна революція – це якісний стрибок у розвитку науки, техніки і продуктивних сил суспільства. Під її впливом знаходяться не тільки сучасний стан і структура господарства, а й відбуваються якісні товарні та територіальні зміни в міжнародній торгівлі.

Список використаних джерел

1. Модернізація суспільного сектору економіки в умовах глобальних змін: Монографія / За ред. д-ра екон. наук, проф. А.Ф. Мельник. – Тернопіль: ТНЕУ; Економічна думка, 2009. – 528 с.
2. Мочерний С.В., Довбенко М.В. Економічна теорія: Підручник. – К.: Академія, 2004. – 856 с.
3. Новицький В., Грищенко А. Економічна глобалізація та її наслідки для України // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право). – 2005. – №1. – С. 7 – 14.
4. Стратегія економічного розвитку в умовах глобалізації / Д.Г. Лук'яненко, О.Г. Білорус, Б.В. Губський, В.К. Євдокименко, Т.Т. Ковальчук; Київський національний економічний ун-т; Под ред. Д.Г. Лук'яненко. – К.: КНЕУ, 2003. – 538 с.

***Summary.** The article considers the peculiarities of the current state of globalization of the scientific and technological revolution, introduction and application of its results in various fields of social production. Economic factors within the influence of globalization upon the current state of scientific and technological revolution are determined.*

***Key words:** automation of production; globalization; scientific & technological revolution; social production.*

УДК 331.5:322.32

Титаренко О. М., старший викладач Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

ДОХОДИ НАСЕЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОБРОБУТУ УКРАЇНИ

В статті розглянуто структуру доходів населення та нерівномірність їх розподілу між різними верствами населення.

***Ключові слова:** доходи населення, заробітна плата, підприємницький дохід, рівень життя, добробут, трансфертні платежі.*

Постановка проблеми. В останні роки значно знижується життєвий рівень населення та його реальні доходи, що пов'язано зі спадом виробництва, зростанням безробіття тощо. Для збільшення доходів населення необхідне ефективне державне

втручання в плані зменшення темпів інфляції, скорочення дефіциту бюджету, створення сприятливого інвестиційного клімату, створення робочих місць, працевлаштування молоді та ін. В умовах ринкової економіки дедалі більшого значення набуває дохід від підприємницької діяльності, що являє собою винагороду підприємцю за виконання ним своїх функцій.

Аналіз досліджень і публікацій. Значний внесок у розробку цієї проблеми зробили такі вітчизняні вчені, як: А. Лісовий, П. Гайдучкий, І. Кириленко, Б. Пасхавер, П. Саблук та інші.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є обґрунтування доходів населення, їх структура та аналіз за 2011 рік.

Основний матеріал дослідження. Доходи населення – це сукупність грошових коштів та натуральних надходжень, спрямованих на підтримку морального, фізичного, економічного та інтелектуального стану людини і на задоволення їх потреб. Вони формуються за рахунок оплати праці, виплати соціальних фондів (регіональних, місцевих а також фондів споживання підприємств і організацій), підприємницьких доходів, доходів від особистого господарства та індивідуальної трудової діяльності, доходів від інших джерел [1].

Добробут суспільства визначається рівнем доходів населення. Доходи окремих категорій населення істотно різні за структурою що впливає як на рівень цих доходів, так і на стабільність їх одержання. Різниця доходів зумовлюється такими чинниками:

1. Вік та стать, які визначають фізичні можливості особи щодо працевлаштування, а відповідно – одержання доходу;
2. Робота за наймом чи у власному бізнесі;
3. Схильність до ризику.

Зрозуміло що ці три чинники взаємопов'язані, але можна відзначити і їх вплив окремо на складові доходу, які можуть бути об'єднані в такі збільшені групи:

1. Заробітна плата;
2. Дохід від підприємницької діяльності, який лишається в розпорядженні того, хто одночасно є власником капіталу та працівником фірми (включаючи фермерів);
3. Дохід особи як власника капіталу що вкладений у цінні папери, нерухомість, землю, чи відповідні фонди;
4. Доходи окремих осіб за рахунок виплат з державного бюджету;
5. Інші доходи [2].

Якщо робітник не отримує достойну заробітну плату то він переходить працювати у тіньовий сектор економіки, де оплата праці здійснюється без відрахувань до фонду єдиного соціального внеску. Це призводить до зменшення надходжень до державного бюджету.

Необхідно створити справедливую систему оподаткування доходів населення та удосконалити механізм договірною регулювання соціально- трудових відносин через досконалу законодавчу базу.

В Україні на практиці підвищення рівня і якості життя населення ще не стали головною метою, а основною причиною цього науковці вбачають у підвищенні рівня бідності населення. При цьому, з одного боку, незадовільне матеріальне становище обумовлює ризик втрати здоров'я через неякісне харчування, неможливість отримання кваліфікованої медичної допомоги, а з іншого – проблеми зі здоров'ям призводять до зниження працездатності та скорочення доходів [3].

Проаналізуємо доходи населення України за 2011 рік (таб. 1)

Таблиця 1

Доходи населення, млн.грн

Показники	2000 р.	2005 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2011 р. до 2010 р., %
Доходи	128736	381404	623289	845641	894286	1101175	1251005	113,6
Заробітна плата	55853	160621	278968	366387	365300	449553	521066	115,9
Прибуток та змішаний дохід	24696	58404	95203	131139	129760	160025	198512	124,1
Доходи від власності (одержані)	3322	11072	20078	28432	34654	67856	68059	100,3
Соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти	44865	151307	229040	319683	364572	423741	463368	109,4

Джерело: [5].

Так, загальні доходи населення у 2011 році становили 1251005 млн.грн., що на 13,6 % більше, ніж у 2010 році. Структура доходів складається з заробітної плати, прибутку та змішаного доходу, доходу від власності (одержаного), соціальних допомог та інших одержаних поточних трансфертів . Дохід від одержаної заробітної плати становив 521066 млн. грн., що на 15,9 % більше, ніж у 2010 році. Розмір доходу від отриманого прибутку та змішаного доходу збільшився у порівнянні з 2010 роком на 24,1 % і становив 198512 млн. грн. Дохід отриманий від власності майже не змінився і склав 68059 млн. грн. . Соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти у 2011 році становили 463368 млн. грн, що на 9,4 % більше, ніж у 2010 році.

В структурі доходів населення України у 2011 році найбільшу питому вагу займає заробітна плата – 41,7 %. Зарплата – це винагорода, розрахована, як правило, у грошовому еквіваленті, яку за трудовим договором власник (або уповноважений ним орган чи фізособа) виплачує працівнику за виконану ним роботу. Соціальні допомоги та інші одержанні поточні трансферти становлять 37%. Трансфертні платежі – одна з основних статей витрат бюджету держави. Трансфертні платежі являють собою переказ частини доходів державного бюджету в приватний сектор – населенню і підприємствам. До них належать: допомога по безробіттю, засновані на соціальних програмах; дотації багатодітним сім'ям та малозабезпеченим верствам населення; пенсії; різноманітні виплати ветеранам і інші допомоги по соціальному забезпеченню. Прибуток та змішаний дохід – 15,9%. Прибуток – це грошове вираження між вартістю реалізованої продукції і витратами на її виробництво. Найменшу питому вагу займають доходи від власності – 5,4%. Доходи від власності – це первинні доходи, які одержують власники фінансових активів і матеріальних невироблених активів (землі, запасів корисних копалин тощо) від надання їх у користування іншим інституційним

одинацям. Вони включають: проценти, дивіденди та аналогічні доходи, які одержують власники фінансових активів; ренту, яку одержують власники землі, надр та інших матеріальних невиворонених активів від здачі їх в оренду іншим інституційним одиницям.

Держстат наводить данні, що номінальні доходи населення України у 2011 році збільшилися до 1, 266 трл грн., що на 15% більше, ніж 2010 року. Наявний дохід, який населення може витратити на товари та послуги, зріс на 16,6 %, а реальний наявний дохід(з урахуванням цінового чинника) зріс лише на 8%. Наявний дохід у розрахунку на одну особу за 2011 рік становив 21,6 тис. грн., що на 17,1% більше, порівняно з 2010 роком. При цьому витрати населення 2011 року порівняно з 2010 роком зросли на 21,8%.

Реальні доходи населення, визначенні з урахуванням цінового фактора, в 2012 році зросли на 9,7% порівняно з 2011 роком. Наявні доходи населення, які можуть бути використанні на придбання товарів та послуг, зросли в 2012 році на 10,3%. Номінальні доходи населення в 2012 році збільшилися на 11,1 %. Наявний дохід у розрахунку на душу населення склав 232, 93 тис. грн., що на 10,6% більше в порівнянні з 2011 роком. Витрати населення в 2012 році порівняно з роком раніше зросли на 11,1%.

Таблиця 2

Доходи населення України за 2011 рік

Показники	I кв.		II кв.		III кв.		IV кв.		Рік	
	млн. грн.	у % до I кварталу 2010р.	млн. грн.	у % до II кварталу 2010р.	млн. грн.	у % до III кварталу 2010р.	млн. грн.	у % до IV кварталу 2010р.	млн. грн.	у % до 2010р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Доходи – всього	265528	116,2	299957	112,6	328461	113,9	357059	112,4	1251005	113,6
в тому числі:										
заробітна плата	112719	118,9	127616	115,5	130999	114,8	149732	115,0	521066	115,9
прибуток та змішаний дохід	30589	123,2	38589	116,3	71585	127,7	57749	125,6	198512	124,1
доходи від власності (одержані)	14807	100,2	14690	100,5	15676	100,2	22886	100,3	68059	100,3
соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти	107413	114,1	119062	110,0	110201	107,4	126692	106,7	463368	109,4
в тому числі:										
- соціальні допомоги	62179	116,2	67193	109,3	67050	110,8	66322	107,4	262744	110,8
- інші одержані поточні трансферти	6875	83,0	8087	102,9	8735	109,3	9984	97,3	33681	97,9

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
- соціальні трансферти в натурі	38359	118,4	43782	112,4	34416	101,0	50386	107,9	166943	109,7
Наявний дохід	200898	116,2	228937	112,8	265939	116,4	275457	113,1	971231	114,5
Середньо-місячний наявний дохід у розрахунку на одну особу, грн.	1463,7	116,5	1668,9	113,2	1938,8	116,7	2008,9	113,5	1770,8	115,0
Реальний наявний дохід	x	107,8	x	101,9	x	107,3	x	107,7	x	106,1

Джерело: [5].

З таблиці 2 бачимо як змінюються доходи населення у 2011 році поквартально. Так, найбільший дохід від отриманої заробітної плати спостерігається у четвертому кварталі, а саме 149732 млн. грн., що на 37013 млн. грн. більше, ніж у першому кварталі. Порівнянно з відповідним періодом 2010 року цей показник зріс на 15 %. Протягом досліджуваного періоду значно зростає дохід від отриманого прибутку та змішаного доходу. У першому кварталі цей показник становив 30589 млн. грн., а вже у четвертому – 57749. Доходи від власності (одержанні) за 2011 рік значно зростають. Якщо у першому кварталі становили 14807 млн. грн., то вже в четвертому – 22886. Соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти включають соціальні допомоги, інші одержані поточні трансферти та соціальні трансферти в натурі. Даний показник у першому кварталі становить 107413 млн. грн., у другому – 119062, у третьому – 110201, в четвертому – 126692. Розмір соціальних допомог у 2011 році порівняно з 2010 роком збільшився на 10,8 %, соціальних трансфертів в натурі – на 9,7%. А розмір інших одержаних поточних трансфертів зменшився на 2,1 %.

Неварто забувати і про нетрудові доходи населення. Нетрудові доходи – це результат діяльності, що ведеться з відхиленням від прийнятих у суспільстві державних правових норм. У сучасних умовах значна частина доходів є прихованими, що пов'язано з тіньовою економікою. Це економічна діяльність, що не є незаконним бізнесом, незареєстрована підприємницька діяльність.

Зміна соціально-економічної ситуації, викликаної безробіттям, інфляцією, супроводжується посиленням диференціації населення за основними соціально-економічними показниками: оплатою праці, грошовими збереженнями, структурою споживання. Ці показники впливають на формування середніх грошових доходів і витрат на душу населення.

Нерівномірність розподілу доходів між різними верствами населення є однією з основних проблем ринкової економіки. Головна причина значної диференціації доходів населення – недосконала економічна система заснована на різних типах власності що сприяє відчуженню більшості населення від отримання доходів. Сучасні реалії економічного життя вказують на поглиблення майнового розшарування населення та зростання соціальної напруженості в країні. Незважаючи на усвідомлення урядом незалежної України проблеми поглиблення майнового розшарування та реалізації

лізацію політики перерозподілу доходів, загальна диференціація доходів населення посилюється [4].

Висновки. Зростання бідності та нерівності у суспільстві пов'язані насамперед із нерівномірним розподілом доходів від економічного зростання, погіршенням умов життя багатодітних сімей, молоді, пенсіонерів, низьким рівнем оплати праці.

Список використаних джерел

1. Васильченко В.С. Управління трудовим потенціалом [навчальний посібник] / [В.С. Васильченко, А.М. Гриненко, О.А. Грішнова, Л. П. Керб]. – К.: КНЕУ, 2005. – 403 с.
2. Статистика [підручник]. / [за наук. ред. д-ра екон. наук С.С. Герасименка]. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 467 с.
3. Лісовий А.В. Економічний аналіз доходів населення: стан, структура, динаміка / А.В. Лісовий // Наукові праці НДФІ. – 2010. – № 5. – С. 18–22.
4. Сенів Л.А. Оцінка диференціації доходів населення України / Л.А. Сенів, Ю.В. Малиновський // Національний університет «Львівська політехніка» [матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції]. – 2012.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Summary. In the article the Structure of income inequality and their distribution among different segments of the population.

Key words: income, salaries, entrepreneurial income, quality of life, welfare transfer payments.

УДК 330.341.1(477)

Буторіна В.Б., асистент Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

У статті розглянуто теоретичні підходи до поняття національної інноваційної системи та її структури.

Ключові слова: національна інноваційна система, структура, концепція.

Актуальність теми дослідження. В Україні бюджетне фінансування академічної науки, своєчасність запровадження у виробництво наукових відкриттів, його технологічне оновлення та, як наслідок, розвиток наукомісткої індустрії є найгострішими проблемами держави. Головне завдання полягає у виборі та використанні найефективніших за конкретних умов заходів забезпечення інноваційної діяльності.

Проте, не дивлячись на досить широкий перелік публікацій у вітчизняній літературі з проблем інноваційної політики, у них майже не зустрічаються науково-методичні рекомендації з обґрунтування найбільш ефективних у наших умовах елементів національної інноваційної системи (НІС) та організаційних форм інфраструктурного забезпечення. Це пов'язано з недостатнім досвідом з розвитку і функціонування таких структур в Україні і з обмеженими можливостями запозичення досвіду високорозвинених країн, які мають сприятливіші умови для економічного розвитку і формування НІС.